

هنرمند پیشکسوت معرق کاشی:

معرق کاشی، هنری اصیل که در حال نابودی است

■ معصومه طاهری

معرق کاشی عبارت است از استزاق قطعه‌های تراشیده شده کاشی که نقوش مختلف را از رنگ‌های متفاوت تراشیده‌ه و در کنار یکدیگر قرار داده و به شکل قطعاتی بزرگ در آورده و روی دیوار نصب می‌شود تا زینت بخش بنا گردد. این نقوش زیبا کاشی از نقش‌های گره کشی و گاهی از نقش‌های مختلف مانند گل و بوته، اسلیمی، ختایی یا خطوط مختلف تشکیل می‌گردند؛ هنری

اصیل و قدیمی که تنها مخصن ایرانیان و به خصوص اصفهانی‌هاست، اما متأسفانه این روزها خبر‌های ناراحت‌کننده‌ای از مرگ معرق کاشی به گوش می‌رسد. استاد حسین فروغی هنرمندی است که از ۱۲سالگی وارد دنیای زیبا و جذاب معرق کاشی شد. چند سال شاگرد استاد حسین مصدق‌زاده بود تا اینکه فوت و فن کار را آموخت و تا به امروز در این حرفه مشغول به کار است. به طوری که موی سفید و دست‌های پینه بسته‌اش خبر از کوله باری از تجربه در این هنر می‌دهد، امّا امروز وقتی می‌بیند هنر اصیل و سنتی ایرانی معرق کاشی به دلیل بی‌روفتی رویه نابودی است دلش می‌گیرد و او سرد می‌کشد. استاد شاد خود شماما تالاشی برای

ماندگاری معرق کاشی کرده‌اید؟

به اندازه وسیع و توانم همیشه تلاش می‌کنم چون حیف است این هنر زیبا و اصیل از بین برود. کار کاشی را یادای کردم و حدود ۲۰، ۲۰ نفر هم مشغول به کار هستند ولی حرف جای دیگری است. افراد به سنن و تجربه من به تعداد انگشتان دست هم نمی‌رسند و این هنر در حال از بین رفتن است.

حدوداً چند نفر در این هنر فعالیت دارند؟

در اصفهان نزدیک به ۷۰ هنرمند داریم که از این بین استادان برجسته و شاخص حدود ۱۰ نفر هستند و این تعداد خیلی کمی است.

در چه شهرهایی معرق کاشی وجود دارد؟

مهد این هنر شهر اصفهان است. در مشهد هم کار را شروع کردند که هنرمندان فقط برای آستان قدس کار می‌کنند البته آن هم به سال‌های بسیار دور برمی‌گردد.

مانند سایر هنر‌های صنایع دستی، معرق کاشی هم دچار تحول دنیای ماشینیزم شده است؟

بله در گذشته با وضعیت سختی کار می‌کردیم. باید ساعت‌ها با محسور و حوصله چشم می‌گذاشتیم تا یک بوته گل دربیاید. این زمان واقعاً جنس کاشی‌ها فرق می‌کرد.

صدردست جنس و رنگ بهتر بود. البته هنر فرقی نکرده، اما امروز همه چیز ماشینی شده است. الان چون وضع کسب و کار به‌خصوص هنر‌های صنایعدستی کساد است، خود من به هفت رنگ روی آوردم که در مقایسه با کار اصیل معرق کاشی مانند فرش ماشینی و دستبافت است. مسلماً فرش دستبافت خیلی بهتر و جذاب‌تر است.

چرا به هفت رنگ روی آوردید؟

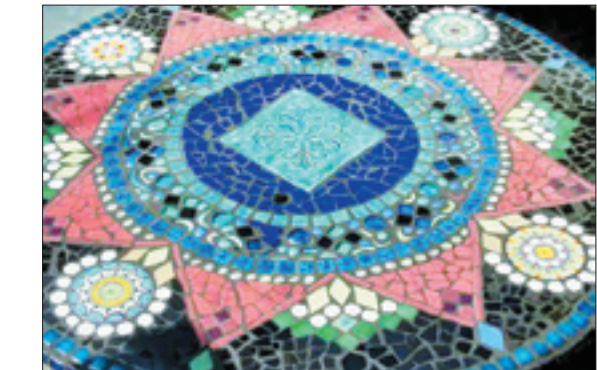
من هم در این جامعه زندگی می‌کنم و زندگی هزینه دار. مجبورم به این کارهای ماشینی روی بیابورم چون از نظر قیمت، مشتری توان خرید هنر اصیل معرق کاشی را ندارد و سفارش هم نمی‌دهد. البته برای ما جای افت دارد و شایسته نیست با سال‌ها کار و پیشکسوتی به هفت رنگ روی بیابورم ولی به دلیل حمایت نشدن ناچار هستیم.

کاربرد معرق کاشی در چه زمینه‌هایی است؟

غیر از مساجد می‌توان از معرق کاشی در ساختمان‌های مختلف و مکان‌های اداری استفاده کرد مانند آرام‌اتاق بازرگانی دانشگاه‌ها، سازمان‌های ثبت‌احوال که آرم ثبت‌احوال اصفهان را خودم انجام‌دادم. معرق کاشی خیلی جای کار دارد، اما متأسفانه خود هنر خریداری ندارد و رو به کساد است.

معرق کاران کاشی در خارج از کشور برای پروژه‌های بین‌المللی هم حضور داشته‌اند؟

بله استادان برجسته این هنر به کشورهای دیگر برای کار دعوت شده‌اند. در کشورهایی چون عمان، کویت، سوریه، کرپلا و نجف می‌توان آثار دست آنها را دید. آنها بعد از پایان پروژه‌های کاری هم برگشتند.

میراث فرهنگی در قبال معرق کاشی اقدامی انجام داده است؟ مدام هم به سازمان میراث فرهنگی رفت و آمد داریم، ولی خود کار در ساختمان‌ها کم شده و خریداری ندارد و سازمان‌ها و اداراتی هم که می‌توانند سفارش کار بدهند تا معرق کاشی جان بگیرد در این باره تعاملی ندارند. الان بسیاری از هنرمندان این رشته به شغل‌های دیگری روی آوردند زیرا برایشان به صرفه نیست. مشکل این است که معرق کاشی صنف ندارد و این خیلی برای ما بد است که با داشتن سابقه کار در معرق کاشی زیر پوشش هفت رنگ برویم. آنها صنف دارند ولی ما نداریم. اتفاقاً میراث فرهنگی هم متولی کار شد اما هنوز کاری انجام نگرفته است.

مشکل کجاست؟

احترام به پیشکسوت‌ها و استادان مثل گذشته نیست و کم شده است، از طرفی حمایت هم نمی‌شویم. مثلاً من برای کار به مسجدی می‌روم وقتی بودجه ندارند نمی‌توانم کار معرق کاشی انجام دهم.

اگر برای نمای خانه‌ها به جای نماهای غربی و یکنواخت از این هنر استفاده شود کمکی می‌کند؟

عده‌ای نظر شان این است که معرق کاشی برای مسجد است و مناسب خانه نیست و ما نمی‌خواهیم نمای ساختمان مسکونی یک فرش انواع طرح‌ها و نقشه‌ها را دارد ما می‌توانیم روی کاشی طرح‌های متنوعی بیاوریم که سبک کار با مسجد فرق کند. در حال حاضر در کشورهای دیگر همین کار را می‌کنند خیلی هم استقبال می‌شود مانند دوبی که این کار انجام شده و خیلی هم زیبا و دیدنی است. در پاساژها و مکان‌های تجاری هم از این هنر استفاده کردند ولی اینجا هنوز جانفشانی است.

یکی از صحبت‌هایی که می‌شود این است که اگر نمای خانه و مغازه را کاشی کنیم احتمال ریختن آن وجود دارد و با صرف هزینه، کار از بین می‌رود. درست است؟

ما معرق کاشی داشتیم که فردی پدرش قاپی را در اتاق زده، آمده به ما گفته است همین قاب را در جای دیگر ببریم. ما این قاب را که با گچ بوده بردیم و در محل دیگری نصب کردیم. اتفاقاً چون کار بادقت است به هیچ عنوان خرد نمی‌شود و از بین نمی‌رود. کاشی‌های هفت رنگ چون زیر کار چینی است می‌ریزند ولی معرق کاشی اینطور نیست.

هزینه کار شما بالاتر از هفت رنگ است؟

بله، الان هفت رنگ ۳۰۰، ۴۰۰ هزار حتی کمتر هم در بازار موجود است، ولی کار ما تا ۴ میلیون هم قیمت دارد چون باید چشم گذاشت. واقعاً زحمت، دقت و ظرافت زیادی دارد و همه با دست انجام می‌شود. کاشی‌های هفت رنگ ۱۰ سانت یا ۱۵ سانت هستند ولی

ما کاشی نیم سانت یا حتی کمتر هم داریم. وقتی این ظرافت را داریم می‌توان روی هر چیزی قالب زد.

چرا کاشی‌های گنبد مسجد امام اصفهان ترک خورند به طوری که سازه گنبد دچار برآمدگی شده و نیاز به مرمت دارد؟

اتفاقاً پدر استاد بنده این مسجد را بنا کرده و الان خود استاد با شناخت به کار پدرش، مرمت گنبد را به عهده گرفته است. علت این مشکل آن است که دور‌تادور این بنای قدیمی و تاریخی، ماشین‌های زیادی رفت و آمد می‌کنند که باعث لرزش می‌شوند. خود

استاد مصدق‌زاده می‌گوید چون پایه گنبد سست شده با هر قدرتی، باز هم مثل قبل جواب نمی‌دهد این هم به خاطر لرزش اطراف آن است و همین باعث ترک خوردن کاشی‌ها شده است.

چرا کاشی‌های تازه برای مرمت گنبد چروک برداشته‌اند؟

چون جنس قدیم با امروز فرق کرده است. اول کاشی ساخته می‌شود بعد روی کار قرار می‌گیرد. خاک امروز استحکام و وزیدگی قدیم را ندارد البته افراد با سابقه و توانایی هستند که می‌توانند روی کیفیت کاشی‌ها نظارت داشته باشند تا کاشی‌های خوب و بدون چروکی تولید شود اما به طور کل هنر معرق کاشی مستحکم است.

فرهنگ‌و هنر

سرویس فرهنگی ۸۸۹۸۴۶۶

ردپای «هنر برای هنر» در جشنواره جهانی فجر

«زیتون‌های شکسته» که در راستای منافع ملی ماست در بخش جنبی جشنواره قرار گرفته است

■ **جواد محرمی**

رضا میر کریمی دبیر جشنواره جهانی فجر در نشست خبری این رویداد هنری از رابطه سینما با منافع ملی در کشورهای صاحب سینما سخن گفته بود و به نظر می‌رسد با اختصاص بخش‌ی جنبی یا عنوان «زیتون‌های زخمی» تلاش کرده است این سخن در حد حرف باقی نماند.

بخش‌ی که با موضوع حوادث و فجایع کشور سوریه و البته موضوع داعش در نظر گرفته شده است. موضوعی که بی‌تردید به شکل مستقیم با منافع ملی کشورمان در رابطه است. رویدادی تا این اندازه مهم به‌طور طبیعی نمی‌تواند و نباید از چشم برگزار کنندگان جشنواره‌های داخلی جهان‌ی گذر فرودمانده اما به نظر می‌رسد این بخش به همان اندازه که حاشیه‌ای و غیررقابتی است از عمق و اثرگذاری لازم در حدنام جشنواره جهانی فجر برخوردار نیست.

■ **اقدامی که عمق ندارد**

«جوان» در گزارشی که دو روز پیش با عنوان رابطه سینما و منافع ملی، از حرف تا عمل در همین صفحه منتشر کرده بود به این مسئله اشاره کرده بود که سخنان دبیر جشنواره فجر در اینباره را باید به فیل نیک گرفت، چراکه به نظر می‌رسد قدری از رویکرد‌های هنر برای هنر به نسبت سال‌های پیش قابل‌فصل گرفته است. البته همه جشنواره‌های معتبر و غیرمعتبر جهانی سیاست‌های منطبق با منافع ملی خود را به شکل غیرمحسوس و به اصطلاح چراغ خاموش دنبال می‌کنند.

برای مثال اگر قرار است جشنواره کن از آثار دگرپاشانه حمایت کند به‌طور کم‌لارسمی و تا بلوی مشخص اقدام به این کار نمی‌کند یا آکادمی اسکار در همین آخرین دوره خود بدون اینکه بخشی با عنوان سوریه اضافه کند اسکار بخش مستند خود را به فیلم «کلاه سفیدها» با موضوع جنگ سوریه اعطا کرد اما در ایران هنوز در جشنواره فجر بخش‌های موضوعی بر گزار می‌شود و جالب است از دل این بخش‌ها چیز دندانگیزی هم به لحاظ کیفی عاید مضامین اینچینی نمی‌شود.

چنین بخش‌هایی که معمولاً به‌طور غیررقابتی گنجانده بر گزار می‌شوند به‌انگیزه اره بی‌لین و به مدبران و کسانی که مطالعه دربار نسبت منافع ملی با سینما دارند انجام می‌شود. برای مثال رضا میر کریمی دبیر جشنواره می‌تواند با نام بردن از بخش زیتون‌های زخمی مدعی شود که بخشی را به موضوع سوریه اختصاص داده است حال آنکه فرهنگ، عرصه‌ای است که کمیت مدار نیست، بلکه کیفیت مدار است و نتیجه کیفی اختصاص چنین بخش‌هایی است که اهمیت پیدا می‌کند.

■ **یک جشنواره جدی**

هرگاه جشنواره جهانی فجر در بخش رقابتی فیلمی با موضوع سوریه و داعش را که منطبق بر نگرش مقاومت اسلامی است در این فیلم‌ها برای اولین بار به معرض نمایش عمومی در خواهند آمد. اساسی فیلم‌های راه یافته به این بخش از جشنواره به این شرح است: «کویرس وطن کوچک من» ساخته سعید صادقی (مستند بلند)، «از حسکه با عشق» ساخته محمد فراهانی

(فیلم کوتاه)، «الان» مصطفی گندمکار (فیلم کوتاه)، «گوست» به‌کارگردانی مشترک احمد زائری، محمد اسفندیاری و مارا مواتی (فیلم بلند سینمایی)، «شام آخر» به کارگردانی محمد قانع فر (مستند بلند)، «کج» ساخته مهرداد حسنی (کوتاه داستانی)، «پرچم سیاه» به کارگردانی ماجد نیسی (مستندنیمه بلند)، «بابایی» به کارگردانی مظفر حسین خانی هزاهه(مستند بلند) و «بادسیاه» به کارگردانی حسین (فیلم بلند سینمایی).

«کویرس…» اولین نمایش بین‌المللی را در جشنواره جهانی فجر پیش رو خواهد داشت. این فیلم که ماجرای حضور «شالیش» در میدان جنگ سوریه است، محصول ایران است و به زبان عربی ساخته شده است.

«شام‌آخر» را محمد قانع فر کارگردانی کرده و محصول مشترک ایران و سوریه است. این فیلم پیش از این در جشنواره سینماحقیقت به نمایش در آمده بود. فیلم «بابایی» در اولین نمایش جهانی در جشنواره جهانی فجر روی پرده می‌رود. این فیلم محصول سال ۲۰۱۷ است و قسه آن به این شرح است: علیرضا بابایی دانشجوی کارشناسی ارشد و کارمند دانشگاه تصمیم می‌گیرد برای دفاع از حرم اهل بیت(ع) و مبارزه با داعش به سوریه برود. علیرضا دو فرزند دختر دارد که رابطه‌ای عاشقانه با پدر دارند. آنها با وجود عشق فراوان به پدر، موافق این سفر هستند. علیرضا به عراق می‌رود…

یکی از فیلم‌های بلند سینمایی که در این بخش اکران می‌شود «اگوست» است. این فیلم را سه کارگردان جوان به نام‌های احمد زائری، محمد اسفندیاری و مارا مواتی ساخته‌اند. این فیلم اولین اکران جهانی را در جشنواره جهانی فجر خواهد داشت.

داستان فیلم به این شرح است: ویلیام سرباز امریکایی از موقعیتی سخت در زندان ایتروپ به کمپ موقت نظامیان امریکایی در بیابان عراق منتقل شده و سعی در قصد دارن راه فرار می‌کند. به این بحران آثار فیلمسازان ایرانی و عراقی، به این بحران منطقه‌ای و جهانی بپی‌رزد و از این طریق زاویه‌ای متفاوت با نگاه فیلمساز غربی را در معرض دید مهمانان خود قرار می‌دهد. با معرفی این آثار به خریداران جهانی بازار فیلم و دیگر مهمانان نسبت به توزیع بین‌المللی آنها همت گمارد. گفته می‌شود تعدادی از این فیلم‌ها برای اولین بار به معرض نمایش عمومی در خواهند آمد. اساسی فیلم‌های راه یافته به این بخش از جشنواره به این شرح است: «کویرس وطن کوچک من» ساخته سعید صادقی (مستند بلند)، «از حسکه با عشق» ساخته محمد فراهانی

تولویزون ترجیح داد «هفت» را از افخمی بگیرد و به تیم جدید بدهد

«هفت» در مسیر اصلاح

درباره انتخاب جایگزین این مجری نیز عنوان داشت: در حال حاضر افراد بسیاری هستند که برای سپردن برنامه به آنها اعلام آمادگی کرد‌ه‌اند ولی ما ترجیح می‌دهیم بهترین انتخاب را داشته باشیم و در حال ر ایزنی هستیم. تا به حال سه چهره سینمایی بر مسند سردبیری و اجرای برنامه «هفت» تکیه زدند که دو تن از آنها جزو کارگردان‌ها و یک نفر نیز جزو منتقدان و مجریان نشست‌های نقد و بررسی فیلم‌های جشنواره فیلم فجر بوده‌اند. رویکرد در برنامه «هفت» در زمان اجرای فریدون جیرانی و بهروز افخمی رویکردی چالشی‌تر بود و حضور مسعود فراستی به عنوان منتقد کرد من برای خودم به سراغ ساخت فیلم سینمایی بروم، چراکه فکر می‌کنم دیگر همه گفتنی‌ها را گفته‌ام و به آنچه در هفت می‌خواستیم رسیدام. وی

ادامه داد: مدیران تلویزیون نیز به دنبال ایجاد تغییراتی در ساختار برنامه بودند و خواسته‌های داشتند. در نهایت به این توافق رسیدیم که گروه دیگری برنامه هفت را اجرا کنند. ولی من آن شاه‌الله هر زمان لازم بود و تیم جدید خواست در هفت حضور پیدا خواهم کرد. افخمی در انتها عنوان کرد حضورش در سری جدید برنامه هفت به عنوان مهمان خواهد بود.

شجاعی طباطبایی چهره هنر انقلاب در سال ۹۵ شد

سید مسعود شجاعی طباطبایی کاریکاتوربوست در آیین اختتامیه هفته هنر انقلاب اسلامی حوزه هنری به عنوان چهره هنر انقلاب در سال ۹۵ معرفی شد.

لوح تقدیر و تندیس زرین این هنرمند را احمدرضا درویش، محسن مؤمنی شریف رئیس و محمد حمزه‌زاده معاون سینمایی حوزه هنری اهدا کردند. سیدمسعود شجاعی طباطبایی در سخنانی عنوان کرد: خود را در جایگاهی نمی‌بینم که این جایزه شامل حال من شود. بزرگان زیادی در عرصه‌های مختلف هنر هستند که باید این جایزه را دریافت کنند.

او با بیان اینکه جشنواره هولوکاست یک کار جمعی بود، عنوان کرد: ماه پیش در کشور لبنان یک کلاس و کارگاهی برگزار کردم. در جایی به نام مزار شهدای مدافع حرم با شهیدی آشنا شدم که ۱۳ سال در زندان‌های رژیم صهیونیستی اسیر بود و پس از آزادی به دفاع از حرم حضرت زینب(س) پرداخته و در نهایت شهید می‌شود.

چهره سال هنر انقلاب در سال ۹۵، در پایان گفت: نکته جالب نامه‌های دختر او بود که بر سر مزار این شهید دیده می‌شد. این جایگاه و جایزه را به خانواده این شهید و دختر او زینب، تقدیم می‌کنم. پیش از شجاعی طباطبایی مؤمنی شریف در سخنانی درباره این هنرمند گفت: جشنواره کار یکاتور هولوکاست در شرایط ویژه‌ای برگزار شد. این جشنواره نشان‌دهنده این بود که ادبیات و هنر ما بعد بین‌المللی پیدا کرده است.

او ادامه داد: از طرف دیگر سه‌روزه امور خارجه کشورهای مختلف و سازمان یونسکو به ما فشار آوردند که این جشنواره برگزار نشود؛ این جشنواره برگزار شد و از طرف برخی رسانه‌ها چندان دیده نشد. او با اشاره به اینکه رهبر معظم انقلاب از این کار حمایت کردند، افزود: مقام معظم رهبری به آقای شجاعی فرمودند آقای شجاعی حسابی مشغول به کوبیدن و رفتن به جلو هستید. هر چه آنها را عصبانی کرد ما را خوشحال‌تر کرد. در این راه پافشاری کردید و صبوری به خرج دادید تا در این زمینه به موفقیت رسیدید.

در ادامه اختتامیه هفته هنر انقلاب اسلامی، محسن مؤمنی شریف، رئیس حوزه هنری ضمن تشکر و قدردانی از کسانی که در راه انقلاب اسلامی تلاش کردند، گفت: در هفته هنر انقلاب اسلامی حرف‌های خوبی زده شد با توجه به ایراک زمانه، زمانه خوبی نبود و هفته هنر انقلاب مصادف با کاندیدای ریاست جمهوری بود و تمام توجهات روی سیاست جمع شده بود اما باز از خانواده مشترکیم که این فرصت را در اختیار ما قرار داد تا برای بار سوم چهره هنر انقلاب اسلامی را برگزارد کنیم. این کار خیلی مهمی است و به اهمیت آن واقف هستیم. رئیس حوزه هنری به کارهای مهم انجام شده در سال قبل اشاره کرد و گفت: خوشبختانه در سال گذشته هنرمندان خوش درخشیدند، ادبیات‌باز خوبی داشت و معطاب جدید پیدا کرد و شاهد جوانانی در این عرصه بودیم که نشان‌دهنده راه‌مقدس انقلاب اسلامی هستند و این اصلا شمار و آرزو نیست، بلکه حقیقتی کاملاً مشهوداست.

هادی حجازی فر

به «نفسی» پیوست

هادی حجازی فر بازیگر سینما، تلویزیون حضور در تلویزیون «را با سریال «نفسی» به کارگردانی جلیل سامان تخری به کند.

بهروز افخمی انتظار آن را داشته‌اند. پیش از عید نیز و بعد از موضع‌گیری صریح معاون سیما، بهروز افخمی دیگر در برنامه هفت حاضر نشد و برخی از رسانه‌ها این گونه عنوان کردند که عدم حضور این منتقد بنا به نظر مدیران تلویزیون بوده است. ■ **«هفت» همچنان مهم‌ترین برنامه تلویزیونی درباره سینما**

برنامه «هفت» اولین برنامه هفتگی تلویزیون است که به اخبار و حاشیه‌های سینمای ایران می‌پردازد و از حیث تأثیرگذاری نیز مهم‌ترین برنامه تلویزیونی تا به امروز بوده است. برنامه‌ای که با تغییر سردبیر هایش رویکرد برنامه نیز تا حد زیادی تغییر کرده و می‌شود گفت رویکرد‌های سیاسی در فرهنگ هر کدام از مجریان این برنامه در شکل دهی به نوع نگاه «هفت» تأثیر بسزایی داشته است. تلویزیون نشان داده که حفظ برند «هفت» آندقر برایش مهم است که تا به حال سه سردبیر را عوض کرده تا بتواند «هفت» را سرپا نگه دارد. حال باید دید در دوره چهارم اجرای «هفت» سیاست‌های سازمان برای این برنامه چه خواهد بود و آیا قرار است تیم جدید تحول‌بیندینی در اجرا و سیاست‌های «هفت» داشته باشند یا همان رویکرد قبلی را با کمی اصلاح و تعدیل نظرات نسبت به بدنه سینما ادامه دهند. آنچه مسلم است با تغییر تیم اجرایی فعلی و سابقه بد حضور مسعود فراستی به عنوان منتقد ثابت برنامه «هفت» امکان اینکه در دوره چهارم فراستی باز هم به عنوان منتقد و کارشناس برنامه «هفت» به سینما و استفاده از ادبیات نامناسب در این برنامه، حتی به نشست رسانه‌ای معاون سیما نیز